

Jeugdzorg in de gemeente Valkenswaard

Stand van zaken en leerpunten jeugdhulp gemeente

Colofon

De rekenkamercommissie bestaat uit de volgende leden:

Karin van de Berg

Coen Cransveld

Isabel Plessius

Het onderzoek naar Jeugdzorg is uitgevoerd door Paul Boekhoorn van onderzoeksbureau BBSO in opdracht van de rekenkamercommissie.

Voorwoord

De rekenkamer van de drie A2 Gemeenten voert onderzoeken uit naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid. Met deze onderzoeken ondersteunt de rekenkamer raadsleden in hun kaderstellende en controlerende taak.

In de afgelopen jaren is er veel maatschappelijke zorg ontstaan over het ontbreken van tijdige en passende hulp voor jongeren voor wie deze hulp van groot belang is. Dit heeft tot veel kritiek geleid op de jeugdzorg waarbij onder meer gewezen is op de lange wachtlijsten en het tekort aan gekwalificeerd personeel. In dit kader heeft de jeugdzorg nieuwe opdrachten gekregen waarbij verkorting van de wachtlijsten, versterking van de samenwerking en coördinatie, toegankelijkheid van de zorg en verhoging van de zorgkwaliteit centraal zijn gesteld. In het licht van de Jeugdwet spelen ook gemeenten een belangrijke rol in de vormgeving en uitvoering van de jeugdhulp.

De beleidsmatige ontwikkelingen van de afgelopen jaren en de beleidsvoornemens voor de komende jaren zijn aanleiding geweest voor de Rekenkamer A2 Gemeenten om de stand van zaken ten aanzien van jeugdhulp binnen deze gemeenten in Zuidoost-Brabant, i.c. de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard, te onderzoeken. Met het onderzoek wil de Rekenkamer een beeld schetsen van de aanpak van de jeugdhulp in de A2 Gemeenten en enkele aanbevelingen geven om deze aanpak te verbeteren. Het voorliggend rapport is opgesteld voor de gemeente Valkenswaard.

Rekenkamer A2 Gemeenten
Juli 2025

Inhoud

1.	Inleiding	4
1.1	Ontwikkeling jeugdhulp en rol van gemeenten	4
1.2	Doel, vraagstelling en aanpak van het onderzoek	5
2.	Beleidscontext jeugdzorg Zuidoost-Brabant	7
2.1	Lokale en regionale organisatie jeugdzorg en jeugdhulp	7
2.2	Nieuw beleid jeugdzorg	9
3.	Jeugdhulp en jeugdzorg in Valkenswaard	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Beroep op jeugdhulp en jeugdzorg Valkenswaard	12
3.3	Beleid jeugdhulp en jeugdzorg Valkenswaard	17
3.4	Organisatie en uitvoering jeugdhulp en jeugdzorg Valkenswaard	20
3.5	Cliëntervaringen jeugdzorg Valkenswaard	27
4.	Conclusies en aanbevelingen jeugdhulp Valkenswaard	29
4.1	Conclusies	29
4.2	Aanbevelingen	30
Bijlage 1	Jeugdhulp Valkenswaard; enkele kerncijfers A2 gemeenten	
Bijlage 2	Gemeentelijke kosten jeugdzorg A2 gemeenten	
Bijlage 3	Bronnenlijst Jeugdhulp Valkenswaard	

1 Inleiding

1.1 Ontwikkeling jeugdhulp en rol van gemeenten

Beleidsontwikkeling

De ‘staat van de jeugdzorg’ in Nederland wordt in de afgelopen jaren door verscheidene organisaties als zorgwekkend beschouwd. De overheid slaagt er bijvoorbeeld wat betreft de jeugdbescherming onvoldoende in om kwetsbare kinderen te beschermen, concludeerden de Inspecties Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en de Inspectie Justitie en Veiligheid (IJenV) in de afgelopen jaren¹. Ook andere organisaties, waaronder de Jeugdautoriteit, rechtspraak, de Raad voor de Kinderbescherming en ook wetenschappers hebben gewezen op tekortkomingen en knelpunten in de uitvoering van verschillende vormen van jeugdzorg.

Naast een aanvullende financiering van de jeugdzorg om deze knelpunten te verminderen, worden ook beleidsmatige interventies nodig geacht. Deze interventies zijn aangekondigd in de “Hervormingsagenda Jeugd” en het “Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming”. Daarin wordt onder meer gesproken over het vormen van stevige lokale teams op gemeentelijk niveau waar ouders² en kinderen laagdrempelig en dicht bij huis terecht kunnen. Teams die niet alleen de toegang tot hulp zijn maar ook zelf lichte hulp bieden. Deze lokale teams dienen het fundament te worden waar zowel het (nieuwe) jeugdhulpstelsel als het vereenvoudigde jeugdbeschermingsstelsel op gebouwd zal worden.

Jeugdzorg en jeugdhulp

Sinds de decentralisatie van alle zorg voor jeugd naar gemeenten wordt het begrip ‘jeugdzorg’ als verzamelnaam gebruikt voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. De term jeugdhulp omvat alle vormen van hulp en ondersteuning (lvb, opvoedvragen, opvoedhulp, jeugd-lvb en jeugd-ggz) variërend van licht ambulante (vaak vanuit een wijkteam, waaronder mogelijk ook gewone opvoedvragen) tot en met intensieve, zeer gespecialiseerde zorg in een al dan niet gesloten setting (jeugdzorgplus). De begrippen jeugdzorg en jeugdhulp worden vaak door elkaar gebruikt. Voor de beschrijving van de gemeentelijke taken op dit terrein, richten we ons in deze verslaglegging met name op de jeugdhulp.

---

¹ De inspecties publiceren onder meer vanaf 2023 ‘Signalen Jeugdbeschermingsketen’. Zie onder meer: Inspectie Justitie en Veiligheid en Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Toezicht jeugdbeschermingsketen, brief aan minister voor Rechtsbescherming en staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, september 2022. Zie ook: <https://www.igi.nl/zorgsectoren/jeugd>. Zie ook: Jeugdautoriteit, De Stand van de Jeugdzorg, oktober 2024. Voor wetenschappelijke publicaties zie ook: Blanken, M. (2024). *The logic behind a cohesive youth care system: Understanding the design, integration and dynamics of complex child service networks*; Rodriguez Rivas-Stellaard, S. D. (2023). *Boemerangbeleid: Over aanhoudende tragiek in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid*.

² Waar in het rapport gesproken wordt van ‘ouders’, bedoelen we ook huishoudens met één ouder, huishoudens met een voogd en mogelijk (andere) ouderlijke verzorgers. Voor de eenduidigheid en leesbaarheid spreken we hier alleen van ‘ouders’.

De gemeenten spelen in dit kader een belangrijke rol in het licht van hun vormgeving en uitvoering van de jeugdhulp. De Jeugdwet is hierin leidend³. Gemeenten zijn daarbij verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van jeugdhulp, bijvoorbeeld voor hulp aan huis bij problemen in het gezin, maar ook bij psychische en gedragsproblemen van kinderen en jongeren. Gemeenten hebben de plicht om jeugdhulp en ondersteuning te bieden, bijvoorbeeld aan jongeren met een beperking, stoornis, aandoening of opgroeioproblemen. Door die verplichting, de jeugdhulpplicht, moeten gemeenten in ieder geval:

- de jongere adviseren welke hulp het beste past;
- samen met de jongere de goede vorm van jeugdhulp kiezen;
- zorgen dat de gekozen jeugdhulp ook echt beschikbaar is.

Gemeenten hebben in het kader van de Jeugdwet de volgende taken:

- het aanbieden van jeugdhulp van goede kwaliteit;
- het opstellen van een beleidsplan voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg;
- het treffen van voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (jeugdhulpplicht)⁴;
- het organiseren van jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering;
- het nemen van maatregelen voor de aanpak van kindermishandeling;
- het zoeken naar samenwerking met andere sectoren zoals zorg, onderwijs, politie en justitie;
- het aanwijzen van vertrouwenspersonen voor jongeren en (pleeg)ouders die te maken hebben met jeugdhulpverlening.

De Jeugdwet bepaalt dat gemeenten bestuurlijk en financieel verantwoordelijk zijn voor alle vormen van jeugdzorg en jeugdhulp. In de Jeugdwet staat dat tevens dat gemeenten op bovenlokaal (regionaal) niveau samenwerken als dat nodig is, bijvoorbeeld bij de uitvoering van jeugdbescherming, jeugdreclassering en specialistische hulp.

1.2 Doel, vraagstelling en aanpak van het onderzoek

Doel en vraagstelling

Met het onderzoek wil de Rekenkamer een beeld schetsen van de aanpak van de jeugdhulp in de A2 Gemeenten en enkele aanbevelingen geven om deze aanpak te verbeteren. Daartoe is eerst een analyse gemaakt van de huidige situatie binnen de drie gemeenten. Voor iedere gemeente is een zelfstandige analyse gemaakt en aparte rapportage opgesteld.

---

³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/jeugdhulp-bij-gemeenten>

⁴ De Jeugdwet kent een voorzieningenplicht voor de gemeente; de jeugdhulpplicht. Deze houdt in dat de gemeente (het college) een jeugdhulpvoorziening moet treffen als de jeugdige of zijn ouders deze nodig hebben bij problemen met het opgroeien, de zelfredzaamheid of deelname aan de maatschappij. De aard en de omvang van deze jeugdhulpplicht wordt in beginsel door het college bepaald (maatwerk). Het doel van het jeugdzorgstelsel blijft echter onverminderd overeind: jeugdigen en ouders krijgen waar nodig tijdig bij hun situatie passende hulp, met als beoogd doel de eigen kracht van de jongere en het probleemoplossend vermogen van het gezin te versterken.

Het onderzoek heeft in dit kader twee hoofdvragen:

- a. wat is de huidige stand van zaken in beleid en uitvoering van de jeugdhulp in de A2 Gemeenten en hoe wordt deze door betrokkenen beoordeeld?
- b. welke leerpunten zijn er bij een vergelijking tussen huidige werkwijze en verwachtingen en toekomstige uitdagingen gezien relevante beleidsagenda's? Wat zijn de actiepunten voor de toekomstige vormgeving en aanpak van de jeugdhulp in de drie A2 gemeenten?

Deze hoofdvragen zijn uiteengelegd in de volgende deelvragen:

1. Hoe ziet het jeugdbeleid in brede zin (jeugdhulp, jeugdzorg) van de A2 Gemeenten er uit?
2. Wat is de huidige stand van zaken binnen de jeugdzorg in de A2 Gemeenten; hoe is deze georganiseerd, hoe is de toegang naar de jeugdhulp in de gemeenten vormgegeven, hoe is de doorverwijzing/toeleiding geregeld; welke organisaties voeren welke taken uit, welke opdrachten liggen er vanuit de gemeente of andere organisaties, hoe is de bemensing van de toegang, van de teams?
3. Om hoeveel jongeren gaat het, zijn er wachtlijsten, hoe groot is de capaciteit die de A2 gemeenten inzetten, zijn er specifieke (doel)groepen en hulpverleningsthema's te onderscheiden, etc.?
4. Hoe ervaren jeugdhulpverleners de werksituatie en aanpak in brede zin (waaronder werkdruk) en in hoeverre beïnvloedt dit hun vermogen om adequate zorg en aandacht te bieden? Welke kansen en mogelijkheden zien zij om stappen te zetten in de hulp aan kwetsbare jongeren?
5. Wat is het beeld dat families en jongeren hebben van de jeugdzorg binnen de A2 Gemeenten op basis van cliëntervaringsonderzoeken?
6. Wat zijn de specifieke knelpunten in de bescherming van kwetsbare kinderen binnen de jeugdzorg in de A2 gemeenten? En hoe verhouden die zich tot het landelijke beeld? Welke initiatieven of programma's zijn er binnen de A2 opgezet om knelpunten in de jeugdhulp/jeugdzorg op lokaal niveau (en mogelijk regionaal) aan te pakken, en wat zijn de vroege resultaten of uitdagingen?

Onderzoeksaanpak

In het kader van het onderzoek zijn de volgende onderzoeksactiviteiten ondernomen:

- een documentstudie op basis van relevante landelijke, regionale en lokale documenten en data over jeugdhulp (regionale kaders, lokale beleidskader, beleidsregels, uitvoeringsprogramma's, organisatieplannen, cliëntervaringsonderzoek, monitor, aanvullende data, e.d.);
- het afnemen van interviews met leidinggevenden, beleidsadviseurs, hulpverleners en consultants betrokken bij de beleidsontwikkeling en uitvoering van het jeugdbeleid;
- een analyse van verzamelde gegevens en op basis daarvan het opstellen van voorliggend rapport met bevindingen.

2 Beleidscontext jeugdzorg Zuidoost-Brabant

2.1 Lokale en regionale organisatie jeugdzorg en jeugdhulp

Lokale organisatie jeugdzorg en jeugdhulp

Bij de onderscheiden vormen van jeugdhulp en jeugdzorg gaat het om:

- Jeugd & Opvoedhulp
- Jeugdbescherming
- Jeugdreclassering
- Geestelijke gezondheidszorg voor jeugd (jeugd-ggz)
- Zorg voor jeugd met een licht verstandelijke beperking (jeugd-lvb).

Onder de jeugdhulp valt alle zorg aan kinderen en hun ouders bij psychische, psychosociale en gedragsproblemen, bij verstandelijke beperkingen bij jongeren en bij opvoedingsproblemen bij de ouders.

Doelgroep van de jeugdhulp omvat de groep kinderen en jongeren tussen de 0 en 18 jaar.

Soms is er verlengde jeugdhulp mogelijk, voor jongeren tot 23 jaar, als de jeugdhulp bijvoorbeeld nog niet is afgerond op de 18de verjaardag of voor pleegkinderen.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdzorg. Voor het leveren van de jeugdhulp contracteert de gemeente jeugdhulpaanbieders. Dit kunnen grote jeugdhulpinstellingen zijn waar honderden jongeren worden geholpen, maar bijvoorbeeld ook gezinshuizen, zorgboerderijen of psychologenpraktijken met slechts enkele jonge cliënten. In sommige gemeenten bieden ook wijk- of buurtteams jeugdhulp aan. Jeugdbescherming en jeugdreclassering worden altijd uitgevoerd door een van de dertien gecertificeerde instellingen (GI's).

Veel gemeenten bieden (eerstelijns)begeleiding voor jeugdigen en gezinnen vanuit wijkteams, buurtteams of wijknetwerken. Deze sociaal teams of instanties werken (veelal) in de wijk en hebben als doel ondersteuning en hulp integraal en dicht bij het kind en het gezin te organiseren. De teams of instanties zijn multidisciplinair opgezet met beroepskrachten uit verschillende organisaties. Ze houden zich bezig met preventie en ondersteuning en bieden daarnaast vaak ook lichte hulp. Ze voeren niet alles zelf uit, maar kunnen deskundige organisaties inschakelen en zorgen dan voor de toegang tot (gespecialiseerde) hulp.

Regionale organisatie jeugdzorg Zuidoost-Brabant

In de Jeugdwet staat dat gemeenten op bovenlokaal niveau samenwerken als dat nodig is, bijvoorbeeld bij de uitvoering van jeugdbescherming, jeugdreclassering en specialistische hulp. Die jeugdzorg is bestemd voor een kleinere doelgroep, maar moet wel altijd beschikbaar zijn. Daarom wordt de zorg ingekocht door jeugdzorgregio's waarbinnen gemeenten samenwerken. Gesloten jeugdhulp wordt bovenregionaal, door regio's samen, ingekocht.

In de jeugdzorgregio Zuidoost-Brabant werken 21 gemeenten in '[21voordejeugd](#)' in verschillende verbanden samen aan jeugdhulp⁵. Voor de inkoop van jeugdzorgtrajecten heeft men als gemeenten een gezamenlijk dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de aanbieders. Het gaat om een 'Dienstverlenings- en samenwerkingsovereenkomst 21 gemeenten Zuidoost-Brabant Inzake jeugdbescherming & jeugdreclassering, veilig thuis, crisis interventie team, coördinatie crisishulp en Jeugdzorgplus'.

De regio is onderverdeeld in 7 subregio's en heeft 2 inkooporganisaties. Een van de subregio's omvat onder meer de A2-gemeenten Valkenswaard, Heeze-Leende en Cranendonck. De jeugdhulp in Zuidoost Brabant wordt via 2 inkooporganisaties ingekocht; in onder meer de A2 gemeenten wordt via [Samen voor Jeugd](#) ingekocht.

In de jeugdzorgregio zijn afspraken gemaakt over wat op welk niveau wordt opgepakt. De 10 gemeenten in Samen voor Jeugd werken samen op het gebied van het sociaal domein en hebben de inkoop voor de Jeugdwet ondergebracht bij de gemeente Eindhoven. De gemeente Eindhoven verzorgt dus voor deze 10 gemeenten de inkoop jeugdhulp.

De 10 gemeenten in Samen voor Jeugd hebben een gezamenlijke Regiovisie jeugdhulp 2023-2026 opgesteld. Daaraan voorafgaand is een Position paper Samen voor Jeugd in 2020 opgesteld. Hierin zijn de ambities en de manier van werken beschreven hoe kinderen en gezinnen in Zuidoost-Brabant die dat nodig hebben, zo goed mogelijk worden ondersteund. Ook staat erin beschreven op welke wijze met organisaties en professionals in de jeugdzorg wordt samengewerkt. Bovendien heeft men om focus in de transformatieopgave voor de komende jaren aan te brengen in de regio het Transformatieplan jeugdhulp Samen voor Jeugd 2022 – 2025 vastgesteld.

De gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant hebben voor jeugdhulp met talloze jeugdhulpaanbieders een contract afgesloten. Alleen al de inkooporganisatie in de regio van de A2 gemeenten heeft dit voor meer dan 150 aanbieders gedaan. Ouders of jeugdigen die gebruik willen maken van deze aanbieders hebben een verwijzing nodig van de professionals in het wijkteam, huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten, rechters of jeugdbeschermers en jeugdreclasserders.

Gemeenten zijn ook verantwoordelijk voor de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering. De rechter beslist of jeugdbescherming of jeugdreclassering ingezet moet worden. Gemeenten schakelen daarvoor Gecertificeerde Instellingen (GI's) in.

---

⁵ De 21 gemeenten zijn in '21voordejeugd' een samenwerking aangegaan die zich richt op onderdelen van de jeugdzorg, waarbij het logisch en (wettelijk) nodig en nuttig is om deze op regionale schaal te organiseren. Het gaat om: Crisis Interventie Team, Jeugdbescherming en Jeugdreclassering en Veilig Thuis.

2.2 Nieuw beleid jeugdzorg

De Hervormingsagenda en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Zowel in de “Hervormingsagenda Jeugd” als in het “Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming” wordt gesproken over het vormen van stevige lokale teams waar ouders en kinderen laagdrempelig en dicht bij huis terecht kunnen. Dit zijn teams die niet alleen de toegang tot hulpverlening zijn, maar ook zelf lichte hulp bieden. Deze lokale teams vormen het fundament waar zowel het (nieuwe) jeugdhulpstelsel als het vereenvoudigde jeugdbeschermingsstelsel op gebouwd zal worden.

De Hervormingsagenda is in juni 2023 ondertekend door verschillende betrokken partijen en zal een grote impact hebben op het werk van de betrokken organisaties. De landelijke agenda zal nader worden uitgewerkt door de zogenaamde ‘vijfhoek’ van cliëntenorganisaties (MIND, Ieder(in)), professionals (Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd), aanbieders (Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd), gemeenten (VNG) en het Rijk.

De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Er zal, volgens de beleidslijnen van de Hervormingsagenda, structureel worden geïnvesteerd in de kwaliteit van jeugdhulp en blijvend leren en ontwikkelen.

Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen⁶. Gemeenten worden verplicht bepaalde specialistische zorg regionaal in te kopen om deze beter te kunnen organiseren, de beschikbaarheid en continuïteit van zorg te borgen en de administratieve lasten te verminderen. Ook worden wijkteams versterkt en moet betere samenwerking met bijvoorbeeld het onderwijs ervoor zorgen dat kinderen en jongeren meer met collectieve voorzieningen worden ondersteund.

Het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming richt zich op een kwalitatief verbeterde en vereenvoudigde kind- en gezinsbescherming. Belangrijk onderdeel van het programma vormen elf proeftuinen, waar de andere manier van werken voor zover als redelijkerwijs mogelijk is wordt beproefd en (verder) ontwikkeld. Dit gebeurt binnen de huidige inrichting en wettelijke kaders van het stelsel, met de bestaande organisaties. Het vooruitzicht is dat er naast cultuurwijzigingen ook stelsel- en structuurwijzigingen nodig zullen zijn om de nieuwe gewenste werkwijze daadwerkelijk volledig mogelijk te maken.

---

⁶ Er is april 2024 een wetsvoorstel Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg bij de Tweede Kamer ingediend (volledige titel: Wijziging van de Jeugdwet, de Wet marktordening gezondheidszorg en enige andere wetten teneinde te bevorderen dat jeugdhulp en gecertificeerde instellingen voor de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering steeds voldoende beschikbaar zijn (Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg)). Dit wetsvoorstel is één van de acties waarmee opvolging wordt gegeven aan de in de Hervormingsagenda Jeugd geformuleerde opgaven, het verbeteren van de beschikbaarheid van jeugdzorg voor de meest kwetsbare kinderen door het versterken van de regionale samenwerking tussen gemeenten en het beter organiseren van de regionale en landelijke contractering van specialistische jeugdzorg.

Lokale teams

Volgens de Jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk voor de inzet en beschikbaarheid van tijdige en passende hulp dichtbij huis. Dit voorkomt dat problemen verergeren en er zwaardere hulp nodig is. In de meeste gemeenten kijken lokale teams of, en zo ja welke, hulp nodig is. Daarna zorgen ze dat de hulp er komt door óf zelf de hulp te bieden of door andere professionals daarvoor te zoeken. Wanneer nodig wordt specialistische hulp ingeschakeld.

In het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en in de Hervormingsagenda jeugd wordt een centrale rol voor de lokale teams voorzien. Van de lokale teams wordt enerzijds verwacht dat zij een rol spelen in het terugdringen van het jeugdhulpgebruik, door problemen die jeugdigen en ouders ervaren te normaliseren en klein te houden met gesprekken, adviezen en eventueel directe inzet van lichte hulp die zij zelf bieden. Anderzijds wordt van hen verwacht dat zij breed kijken naar de krachten en zorgen in een gezin, waar nodig passende hulp op de relevante leefgebieden organiseren, veiligheidsproblematiek herkennen en bij onveiligheid ouders en jeugdigen te bewegen tot hulp, ook als zij daar zelf niet voor open staan. In concreto maakt het sociaal wijkteam samen met ouders en jeugdige in het leefzorgplan afspraken over de benodigde hulpverlening.

Lokale teams vormen kortom het fundament waar zowel het jeugdhulpstelsel als het vereenvoudigde jeugdbeschermingsstelsel op wordt gebouwd. Goede lokale teams worden als randvoorwaardelijk gezien voor de voorgenomen hervormingen.

Vanuit dat perspectief gezien heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) in 2023 de resultaten van het toezicht bij de lokale teams in zestien gemeenten nader geduid⁷. Uit het toezicht kwam naar voren dat lokale teams het fundament voor het Toekomstscenario en de Hervormingsagenda alleen kunnen vormen als eenduidige, niet vrijblijvende keuzes worden gemaakt bij de inrichting en de organisatie van de randvoorwaarden.

Daarbij gaat het volgens de IGJ over de vraag hoe de lokale teams binnen alle gemeenten op een professionele manier gaan werken, welke vakbekwaamheid vereist is, hoe zij de tijd en ruimte krijgen om hun vakbekwaamheid in te zetten, samen te werken met netwerkpartners rond een gezin en voldoende tijd kunnen nemen voor de jeugdige en zijn gezin. Het gaat ook over het faciliteren van de medewerkers in scholing en multidisciplinair overleg. Het kader moet, volgens de IGJ, derhalve in de eerste plaats gaan over de randvoorwaarden waarbinnen professionals van alle lokale teams hun centrale rol kunnen vervullen.

Als handvat voor de inrichting van de lokale teams is in een vervolgfase, in 2024, door de VNG een Richtinggevend kader uitgebracht⁸. Dit zijn uiteraard ook belangrijke aspecten bij de vormgeving van de stevige lokale teams in de A2 gemeenten.

---

⁷ Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, De centrale rol van lokale teams in de jeugdhulpketen, VWS, Den Haag, juni 2023.

⁸ VNG, Richtinggevend kader. Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening. maart 2024. De VNG ondersteunt de gemeente(n) sinds begin 2025 ook met transformatiecoaches.

3 Jeugdhulp en jeugdzorg in Valkenswaard

3.1 Inleiding

Landelijk beeld

Landelijk beschouwd kreeg in 2024 1 op de 9 jongeren tot 23 jaar een of meerdere vormen van jeugdzorg. Bij jongeren tot 18 jaar was dat 1 op de 7 en het gaat dan vooral om jeugdhulp zonder verblijf (CBS, 2024)⁹. In heel Nederland kregen een kleine half miljoen jongeren in 2024 jeugdzorg. Er is sprake van een toename in de afgelopen jaren die vooral speelt bij meisjes tussen de twaalf en achttien jaar; dat waren er tienduizend meer dan in 2021. Het aantal jongeren dat onder de jeugdbescherming valt, is juist afgenomen. Er waren ook minder jongeren die in aanraking komen met de jeugdreclassering dan in 2021, maar hun aantal is van 2022 op 2023 wel gestegen¹⁰.

Tabel 1 Kerncijfers totaal Jeugdhulp en Jeugdzorg Nederland 2021-2024 (absoluut en %)¹¹

		Jeugdhulp totaal	%	Jeugdzorg totaal	%
Nederland	2021	459140	10,4	469705	10,6
	2022	466980	10,6	476560	10,8
	2023	481260	10,8	489895	11,0
	2024	472685	10,7	481355	10,8

Verschillen tussen gemeenten

Uit CBS-data komt naar voren dat er soms grote verschillen zijn tussen gemeenten in het percentage jongeren dat jeugdzorg krijgt. In enkele gemeenten kreeg meer dan 15 procent van de jongeren tot 23 jaar jeugdzorg in 2023, terwijl dat in enkele andere gemeenten minder dan 6 procent was. De verschillen tussen gemeenten in Nederland in het beroep dat op jeugdzorg wordt gedaan, kunnen meerdere oorzaken hebben. Gemeenten kunnen eigen keuzen maken in de manier waarop ze jeugdzorg organiseren. Dat kan leiden tot verschillen in de hoeveelheid en het soort beschikbare jeugdzorg. Daarnaast kunnen sociaaleconomische verschillen tussen regio's en gemeenten een rol spelen, waaronder de hoogte van het inkomen¹² en het aantal eenoudergezinnen¹³ (CBS, 2024).

⁹Zie ook: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/jeugdhulp-2023>

¹⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/18/meer-jongeren-met-jeugdhulp-vooral-meer-tienermeiden>; zie ook: Kerncijfers over jeugdzorg: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/85099NED>. Zie ook: <https://www.waarstaatjege-meente.nl>

¹¹ CBS, kerncijfers jeugdzorg. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85099NED/table>

¹² In het algemeen hoe hoger het inkomen, hoe kleiner het aandeel jongeren dat jeugdzorg ontvangt.

¹³ Jongeren met jeugdzorg komen vaker uit een eenouderhuishouden (CBS, 2023); <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2023/achtergrondkenmerken-van-jongeren-met-jeugdzorg>

Verschillen tussen jongeren

Een achtergrondstudie van het CBS laat zien dat jongeren met jeugdzorg vaker dan jongeren zonder jeugdzorg te maken hebben met problemen op andere gebieden in het gezin¹⁴. Uit het onderzoek blijkt onder meer dat het bij jeugdhulp zonder verblijf, jeugdhulp met verblijf en jeugdbescherming grotendeels dezelfde kenmerken zijn die de meeste samenhang vertonen met de inzet van de desbetreffende vorm van jeugdzorg. Zo zitten jongeren met deze vormen van jeugdzorg vaker op het speciaal (basis)onderwijs, wonen ouders vaker niet meer bij elkaar, en maken huishoudens vaker gebruik van andere vormen van zorg, zoals Wmo en/of Wlz-zorg en ook GGZ-zorg en/of -medicatie.

De uitkomsten van het onderzoek sluiten aan bij het uitgangspunt dat jeugdprofessionals een integrale blik (dienen te) hebben, waarbij ze oog hebben voor het functioneren van jeugdigen en ouders in de verschillende leefgebieden en de invloed die hiervan uit gaat.

3.2 Beroep op jeugdhulp en jeugdzorg Valkenswaard

Jeugdhulp en jeugdzorg

In Valkenswaard ontving in 2024 één op de 9 kinderen jeugdhulp (11,5%)¹⁵. Het aandeel kinderen in de jeugdhulp vertoont in de loop van 2022 een stijgende lijn; in de eerste helft van 2022 was het aandeel kinderen in jeugdhulp 7,8%. Valkenswaard scoort daarmee hoger dan het gemiddelde van de regio Zuidoost-Brabant (in 2024 8,9%) en hoger dan de andere A2-gemeenten Cranendonck en Heeze-Leende (zie bijlage 1). Het percentage jongeren dat (in totaal) jeugdzorg in Valkenswaard ontvangt (11,7%) ligt ook hoger dan het regionaal gemiddelde (9,1%).

Tabel 2 Kerncijfers totaal Jeugdhulp en Jeugdzorg Valkenswaard en Zuidoost-Brabant, 2021 - 1^e halfjaar 2024 (absoluut en %)¹⁶

		Jeugdhulp totaal	%	Jeugdzorg totaal	%
Valkenswaard	1e halfjaar 2021	575	8,5	600	8,8
	2e halfjaar 2021	555	8,2	575	8,5
	1e halfjaar 2022	525	7,8	545	8,1
	2e halfjaar 2022	570	8,5	590	8,8
	1e halfjaar 2023	725	10,7	740	10,9
	2e halfjaar 2023	765	11,4	780	11,5
	1e half jaar 2024	775	11,5	790	11,7

¹⁴ In de CBS-studie is gekeken welke achtergrondkenmerken van jongeren en hun ouders het sterkst samenhangen met de inzet van jeugdzorg; of een achtergrondkenmerk een oorzaak is van de inzet van jeugdzorg, kan met dit onderzoek niet worden bepaald. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2023/achtergrondkenmerken-van-jongeren-met-jeugdzorg>.

¹⁵ Het cijfer over 2024 betreft de eerste helft van 2024.

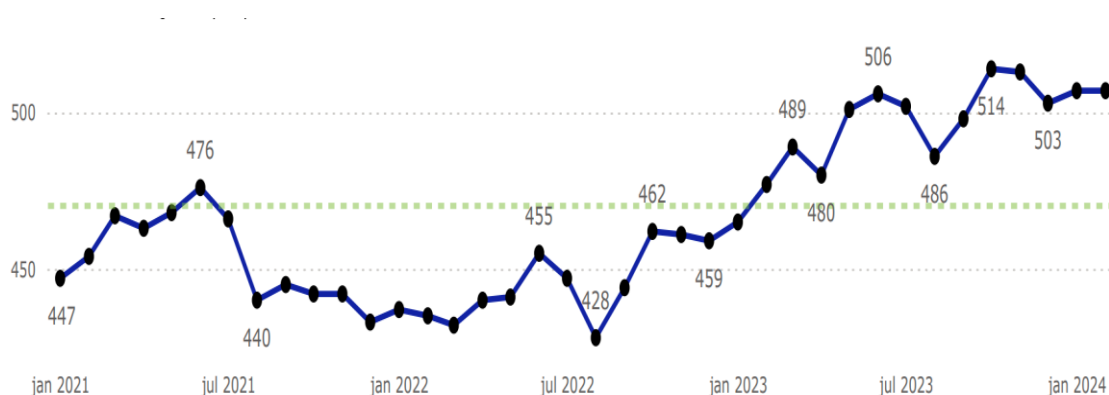
¹⁶ Kerncijfers CBS, 2024. Cijfers over 1^e helft 2024 zijn voorlopige cijfers van het CBS.

Zuidoost-Brabant	1e halfjaar 2021	15725	8,2	16130	8,4
	2e halfjaar 2021	15600	8,2	15955	8,3
	1e halfjaar 2022	14940	7,8	15285	8,0
	2e halfjaar 2022	15780	8,2	16080	8,4
	1e halfjaar 2023	16445	8,5	16755	8,7
	2e halfjaar 2023	17090	8,9	17375	9,0
	1e half jaar 2024	17225	8,9	17565	9,1

Cliënten Jeugd Valkenswaard¹⁷

De stijging van het aantal cliënten in Valkenswaard dat in de afgelopen jaren gebruik heeft gemaakt van een voorziening binnen de Jeugdwet, herkennen we in de gemeentelijke registraties. Na een lichte daling eind 2021 - begin 2022, is sinds begin 2023 een stijgende lijn te constateren (zie grafiek 1).

Grafiek 1 Aantal cliënten Jeugdwet Valkenswaard, 2021 - 2023¹⁸

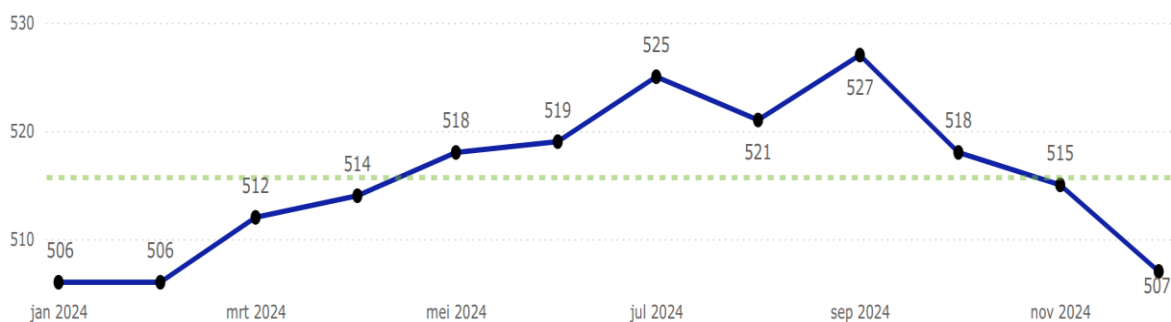

Deze stijgende lijn heeft zich in de eerste negen maanden van 2024 voortgezet (zien grafiek 2). In 2022 had men over het gehele jaar een bestand van 708 unieke cliënten, in 2023 769 cliënten en in 2024 775 unieke cliënten. In 2024 had men op maandelijkse basis vanuit de Jeugdwet gemiddeld 516 cliënten.

¹⁷ Data en grafieken over de gemeente zijn op basis van gemeentelijke registraties, die mede op basis van het systeem van ZorgNed worden vastgelegd. Deze kunnen afwijken van de gepresenteerde kerncijfers op basis van CBS-data.

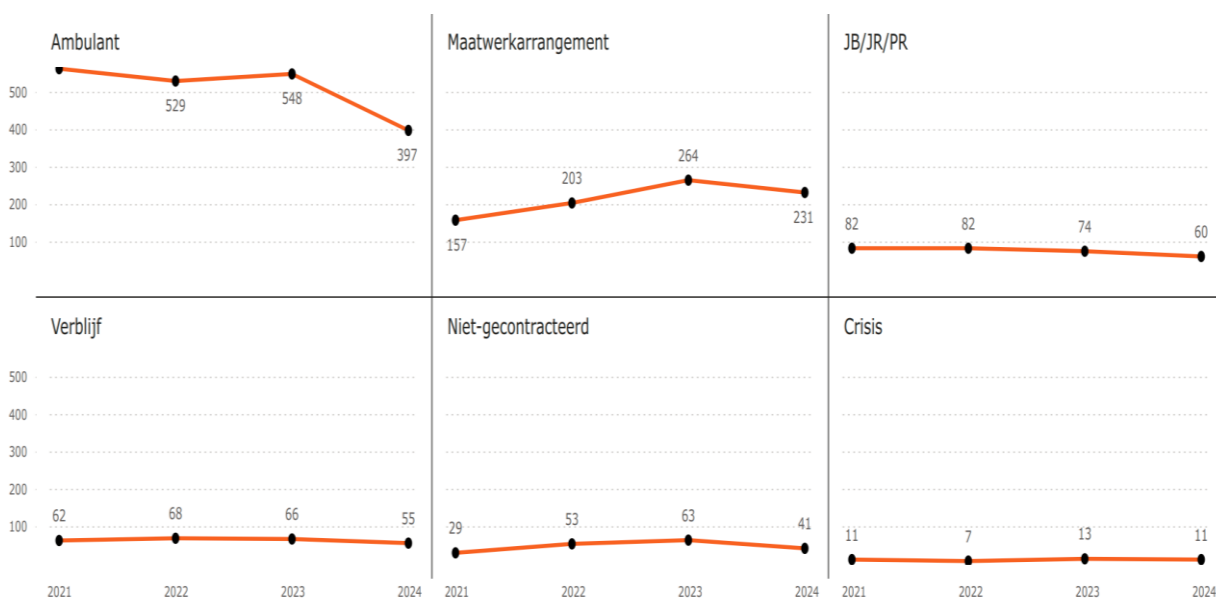
¹⁸ Cliënten Jeugdwet, exclusief vervoer.

Grafiek 2 Aantal cliënten Jeugdwet Valkenswaard, 2024¹⁹

In 2023 nam het aantal indicaties voor jeugdzorg in Valkenswaard toe en ook de gemiddelde duur en intensiteit van jeugdzorgtrajecten bij bepaalde vormen van jeugdzorg nam (voor de gemeente onverwacht) toe. Het betrof met name aanvragen en indicaties voor specialistische jeugdzorg (maatwerkarrangementen; zie grafiek 3).

Grafiek 3 Aantal indicaties Jeugdwet Valkenswaard per categorie, 2021 - eerste halfjaar 2024

De grafiek geeft een beeld van het aantal indicaties in Valkenswaard op basis van de Jeugdwet van een bepaalde (jeugd)voorziening (periode 2021 - eerste half jaar 2024)²⁰. Het gaat om ambulante zorg, maatwerkarrangementen, jeugdbescherming en jeugdreclassering (JB/JR/PR), verblijf, niet-gecontracteerde zorg en crisis. De stijging van het aantal indicaties kan met name gezien worden in het aantal maatwerkarrangementen in 2023.

¹⁹ Cliënten Jeugdwet, exclusief vervoer.

²⁰ De cijfers over 2024 betreffen alleen de eerste helft van het jaar.

De stijging in de aanvragen voor jeugdzorg in 2023 komt volgens de gemeente voort uit een toename van het aantal jeugdigen dat een indicatie ontving van medische verwijzers. Het aantal jeugdigen dat via het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG van de gemeente) een indicatie kregen, was in 2023 namelijk iets lager dan in 2022. Vooral bij jeugdigen in de leeftijdsgroep van nul tot 8 jaar nam het aantal indicaties toe via medische verwijzers, met name voor geestelijke gezondheidszorg of hulp bij ernstige dyslexie. Deze ontwikkeling wijkt af van de landelijke ontwikkeling waar vooral het jeugdzorggebruik voor jongeren toenam, en met name bij meiden in de leeftijd van 12 tot 18 jaar.

Uit tabel 3 over de periode 2022-2024 komt naar voren dat het aantal unieke cliënten bij het jeugdteam in 2024 gestegen is tot 775 personen. De stijging na 2022 is met name te zien in de toename van het aantal maatwerkarrangementen en aanbod van ambulante jeugdhulp:

Tabel 3 Aantal unieke cliënten en voorzieningen jeugd Valkenswaard 2022-2024

Voorzieningensoort	2022	2023	2024
Jeugdhulp ambulant	529	553	561
Maatwerkarrangementen	230	305	306
Jeugdhulp Verblijf	68	70	74
Totaal (unieke cliënten)	708	769	775

Jeugdhulp en financiën gemeente

Op basis van CBS-data is over de gemeente Valkenswaard een overzicht opgesteld van begrote en gerealiseerde kosten voor jeugdzorg en jeugdhulp voor de jaren 2021-2023. Deze begrote en gerealiseerde kosten van de gemeente zijn gerelateerd aan het aantal inwoners, zodat inzicht ontstaat in deze kosten per 1000 inwoners.

Tabel 4 wijst uit dat de gerealiseerde en begrote kosten voor jeugdzorg/jeugdhulp in eerste instantie redelijk in balans waren (in 2021), maar dat daarna meer kosten worden gemaakt dan begroot. Dit komt niet zozeer door een stijging van de gerealiseerde kosten, maar door een vermindering van de begrote kosten in 2022. Ofschoon de begrote kosten in 2023 zijn verhoogd ten opzichte van 2022, is de stijging in de gerealiseerde kosten (nog) hoger geweest in

2023. De kosten van jeugdzorg voor de gemeente stijgen tussen 2021-2023 van 5,2 miljoen naar 6,3 miljoen euro²¹.

Tabel 4 Gemeentelijke kosten jeugdhulp en -zorg Valkenswaard 2021- 2023 (x 1000 euro)²²

Vormen van jeugdzorg	Gemeente	Begrote kosten	Gerealiseerde kosten	Begrote kosten per 1 000 inwoners	Gerealiseerde kosten per 1 000 inwoners
2021					
Totaal jeugdzorg	Valkenswaard	5305	5252	169	168
Totaal jeugdhulp	Valkenswaard	4740	4661	151	149
2022					
Totaal jeugdzorg	Valkenswaard	4806	5304	153	169
Totaal jeugdhulp	Valkenswaard	4209	4724	134	151
2023					
Totaal jeugdzorg	Valkenswaard	5637	6334	178	200
Totaal jeugdhulp	Valkenswaard	5040	5810	159	184

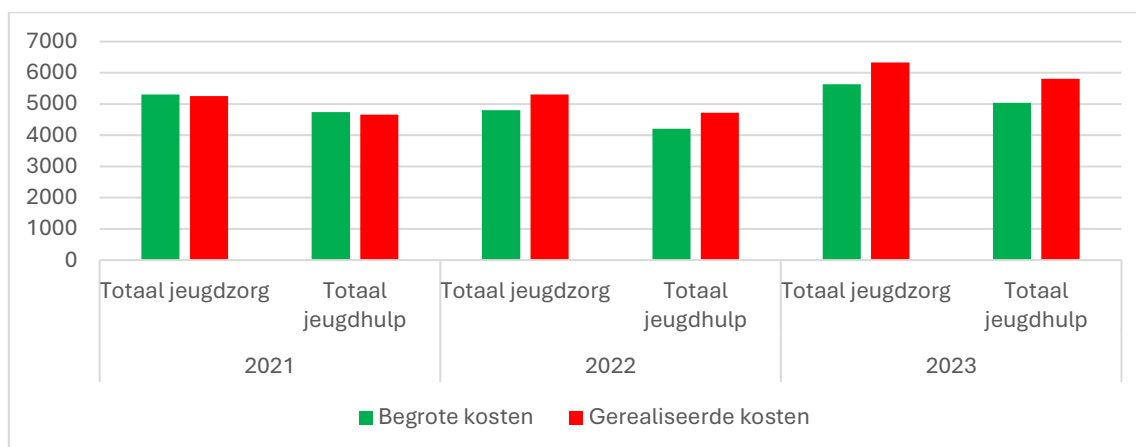
Uit de tabel komt ook naar voren dat de gerealiseerde kosten (per 1000 inwoners) voor de gemeente tussen 2021 en 2022 nagenoeg gelijk zijn gebleven, een grote stijging is in 2023 te zien. Deze gemeentelijke kosten voor jeugdhulp en jeugdzorg in Valkenswaard liggen (per 1000 inwoners) tussen de kosten van Heeze-Leende en Cranendonck in (zie bijlage 2).

In de volgende grafiek wordt de verschuivende verhouding tussen begrote en gerealiseerde gemeentelijke kosten voor jeugdzorg en jeugdhulp tussen 2021 en 2023 inzichtelijk:

²¹ De gemeente onderscheidt in de voorzieningensoorten voor jeugd de volgende kostenposten: activiteiten preventief justitieel kader, advieskosten, ambulant, crisis, jeugdbescherming, jeugdhulp verblijf (inclusief behandeling), jeugdreclassering, landelijk ingekochte zorg, maatwerkarrangementen en vervoersdiensten.

²² Tabel op basis van CBS-data. Deze tabel is samengesteld op basis van gegevens die de gemeente aan het CBS heeft geleverd in het kader van de Enquête Kosten Wmo en Jeugd. Uit de gemeentelijke registratie van geboekte kosten komt naar voren dat de gerealiseerde kosten voor de voorzieningen vanuit de Jeugdwet in 2024 in Valkenswaard in totaal ruim 7,7 miljoen euro bedragen. Dit bedrag is aanzienlijk hoger dan in 2023. De hogere kosten zijn met name te vinden in ambulante jeugdhulp, (hogere tarieven voor) jeugdbescherming, jeugdhulp verblijf en landelijk ingekochte zorg.

Grafiek 4 Gemeentelijke kosten jeugdhulp en -zorg Valkenswaard 2021-2023 (x 1000 euro)²³

3.3 Beleid jeugdhulp en jeugdzorg Valkenswaard

Beleid jeugd Valkenswaard

De gemeente Valkenswaard heeft het jeugdbeleid vanaf 2019 beleidsmatig ondergebracht in het Beleidskader Sociaal Domein Valkenswaard 2019 – 2022, ‘Groeien, meedoen, thuishouden’. In dit beleidskader geeft men aan dat men een integrale visie wil hanteren, waardoor het beleidskader ook een integrale opvolger is van eerdere, afzonderlijke beleidsplannen, te weten:

- Beleidskader Wmo 2015 - 2018
- Lokaal Gezondheidsbeleid als onderdeel van het Wmo beleidskader
- Preventie- en handavingsplan alcohol (in samenhang met het Lokaal Gezondheidsbeleid)
- Beleidskader jeugd 2015 - 2019
- Contourennota Participatiewet 2015 - 2018.

In het beleidskader sociaal domein is derhalve onder meer het jeugdbeleid integraal opgenomen, naast het Wmo- en Participatiebeleid. In het beleidsplan sociaal domein 2019 - 2022 is ‘transformatie’ een van de hoofdthema’s, onder meer vanwege de gestegen uitgaven voor Wmo en Jeugd, met name van de kosten voor de geïndiceerde voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp (met en zonder verblijf).

Uit het beleidskader destilleren we een aantal knelpunten en ontwikkelingen:

- door de hoeveelheid aanvragen bij het CJG komt de primaire taak in de knel, namelijk het bieden van passende ondersteuning als eerstelijns jeugdhulpvoorziening;

²³ Grafiek op basis van CBS-data.

- ook het maken van verbindingen en het integraal samenwerken vraagt om meer aandacht; de samenwerking met het onderwijs, maar ook met sport- en ontspanningsverenigingen verdient een verdere uitbouw;
- er zijn zorgelijke trends waardoor het opgroeklimaat van een jeugdige onder druk komt te staan; het betreft de toename in conflictscheidingen, alcohol- en drugsgebruik onder jongeren en het aantal jongeren met overgewicht;
- de toegang tot ondersteuning in het stelsel van zorg, jeugd en participatie is in de gemeente gescheiden over drie loketten: Jeugd, Wmo en Participatie. Het streven is te komen tot 1 fysiek en digitaal vraagpunt met 1 casusregisseur.

Op een aantal van deze aspecten heeft de gemeente in 2021 en 2022, al dan niet in regionale samenwerking, een aantal projecten opgezet. Het gaat onder meer om:

- intensivering samenwerking tussen basisonderwijs, voortgezet onderwijs en GGD;
- extra inzet bij thema echtscheidingen, onderzoek onder medewerkers toegang en de intensieve sturingsrelaties (i.c. organisaties voorliggend veld en toegang);
- een plan van aanpak kwaliteitskader huiselijk geweld en kindermishandeling voor de toegang;
- project samenhang preventieve inzet/jongerenparticipatie, doorontwikkeling LEA; het coronaherstelplan (jeugd, jonge gezinnen) en het concept-LEA.

Het beleidskader is vervolgens geactualiseerd: Beleidskader Sociaal Domein Valkenswaard 2024 – 2027, ‘Samen zorgen wij voor Valkenswaard, met oog voor iedereen’ (door de Raad vastgesteld 21 maart 2024)^{24,25}. Er is geen plan dat specifiek betrekking heeft op 2023, dit jaar heeft men meegenomen in het voorgaande beleidsplan en is in dit opzicht als een “overgangsjaar” beschouwd.

Door de Raad zijn twee moties aangenomen die zijn verwerkt in het beleidskader (moties 6 juli 2023). De eerste betrof een motie waarbij de Raad het College opriep om de aanbevelingen van een evaluatie door BMC (Evaluatie Sociaal Domein 2019-2022) over te nemen.

Deze aanbevelingen wezen op mogelijke verbeteringen door het realiseren van een integrale en verbrede aanpak, het formuleren van concrete doelen aan de hand van meetbare indicatoren en het periodiek informeren van de Raad over de voortgang inzake deze doelen. In de tweede motie werd verzocht in de actualisatie van het beleidskader sociaal domein rekening te houden met de realisatie van één toegangslotet.

---

²⁴ Raadsvoorstel actualisatie beleidskader: Agendapunt 3.2 op: [Agenda Valkenswaard - VW Raadsvergadering donderdag 6 juli 2023 19:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

²⁵ Raadsvoorstel vaststellen beleidskader 2024-2027: Agendapunt 3.3. op: [Agenda Valkenswaard - VW Raadsvergadering donderdag 21 maart 2024 19:30 - 23:00 - iBabs Publieksporaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

Toegang

De evaluatie wees uit dat de toegang tot het sociaal domein onvoldoende functioneerde, met wachtlijsten en een versnipperde aanpak²⁶. In dit kader wil de gemeente toe werken naar een 'getrapte' inrichting van de toegang volgens de één loket-gedachte. Als bouwstenen voor het loket in de toekomst ziet de gemeente de volgende onderdelen:

1. Informatie en advies; voor jeugdfragen is er informatie bij kinderopvang en scholen;
2. Laagdrempelige (basis)ondersteuning;
3. Ondersteuning en toegang tot specialistische hulp, door één team voor Jeugd, Wmo en W&I. Dit team is verantwoordelijk voor vraagverheldering, ondersteuning, casusregie en indicatiestelling voor specialistische hulp. Het team bevindt zich op één centrale locatie en bestaat uit professionals in dienst van de gemeente, aangevuld met experts van verschillende organisaties.

Monitoring

De gemeente heeft (inmiddels) de Monitor Sociaal Domein met meer inzicht in de leefsituatie van inwoners met betrekking tot de doelen Groeien, Meedoen, Thuiskomen. Onderzoek is in voorgaande jaren gedaan naar de ondersteuning, de cliëntervaringen en de kosten van Jeugd, Wmo en Werk & Inkomen (W&I) gedurende de periode 2019-2022. De gemeente heeft daarnaast wijkscans uitgevoerd om inzicht te krijgen in de bevolkingssamenstelling, sociale cohesie, leefbaarheid, veiligheid en het gebruik van specialistische voorzieningen per wijk.

Opgaven voor jeugd vanuit Hervormingsagenda Jeugd en Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

In het beleidskader wordt gewezen op de gemeentelijke opgaven die in de Hervormingsagenda zijn benoemd. Verbeterpunten zouden zijn de reikwijdte van jeugdhulp, de verbinding van jeugdhulp met het onderwijs en de toegang tot residentiële jeugdhulp. Ook het verminderen van de vraag naar residentiële jeugdhulp is als streven vermeld. Deze opgaven staan tevens in de Regiovisie Samen voor Jeugd. Met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming moet de bescherming van de jeugd effectiever worden en moet ook huiselijk geweld worden teruggebracht.

---

²⁶ BMC-rapport 'Sturen in woelige wateren', juli 2023 aan de raad aangeboden.

3.4 Organisatie en uitvoering jeugdhulp en jeugdzorg Valkenswaard

Centrum voor Jeugd en Gezin

In Valkenswaard is het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) de locatie waar (jeugd)hulp wordt aangeboden voor zowel ouders met vragen, als de jeugdigen zelf. Het CJG is een verzamelnaam voor een team van professionals voor hulpvragen, verbonden met de leefgebieden van gezinnen en jeugdigen, aangestuurd door een coördinator CJG. Hier kunnen inwoners, maar ook mantelzorgers, vrijwilligers en professionals terecht voor vragen over opvoeden, opgroeien en jeugdhulp. De taken van het CJG vloeien voort uit de Jeugdwet. Het CJG biedt gratis informatie, advies, steun, trainingen en begeleiding. Waar nodig kan verder verwezen worden naar specialistische hulp.

Het CJG is als team binnen de afdeling van het sociaal domein gevestigd in het gemeentehuis van de gemeente Valkenswaard. In de praktijk is er naast een melding bij de balie van het gemeentehuis alleen op afspraak contact met het CJG mogelijk. Er is geen apart 'CJG-loket'. Het CJG is per e-mail te bereiken en er is dagelijks van 9.00 - 12.00 uur een telefonisch spreekuur.

Vormen van jeugdhulp

In artikel 2 van de Verordening jeugdhulp gemeente Valkenswaard 2022 is het aanbod van jeugdhulp en jeugdzorg als volgt omschreven²⁷:

1. De volgende vormen van overige (vrij toegankelijke) voorzieningen zijn beschikbaar: begeleiding/ondersteuning van het CJG; informatie, consultatie en (handelings)advies; licht pedagogische hulp; kortdurende cliëntondersteuning en andere hier niet genoemde jeugdhulp.
2. De volgende vormen van individuele voorzieningen zijn beschikbaar: jeugdbescherming; jeugdreclassering; specialistisch; hoog specialistisch; verblijf; crisishulp; mobiliteit; landelijk gespecialiseerde voorzieningen; andere hier niet genoemde jeugdhulp.

Toeleiding jeugdhulp

De toeleiding naar de jeugdhulp kan op verschillende manieren (tegelijk) plaatsvinden: vrij toegankelijk, toegang jeugdhulp via de gemeente, i.c. het CJG; toegang via de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist; toegang via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter, het

---

²⁷ De gemeente Valkenswaard heeft een Verordening jeugdhulp gemeente Valkenswaard 2022. Ook zijn er nadere regels jeugdhulp gemeente Valkenswaard 2022 opgesteld. Sindsdien is er het een en ander veranderd waardoor de verordening niet meer helemaal aansluit bij de huidige wet- en regelgeving. Men is najaar 2024 gestart met het (laten) aanpassen van de verordening en het opstellen van nadere regels; een nieuwe verordening is nog in de ontwerpfase. De gemeente geeft aan dat het vanwege diverse factoren niet is gelukt de Verordening Jeugd in 2024 vast te stellen; dit is opgeschoven naar 2025. Men wil de verordening samen met de andere A2 gemeenten actualiseren.

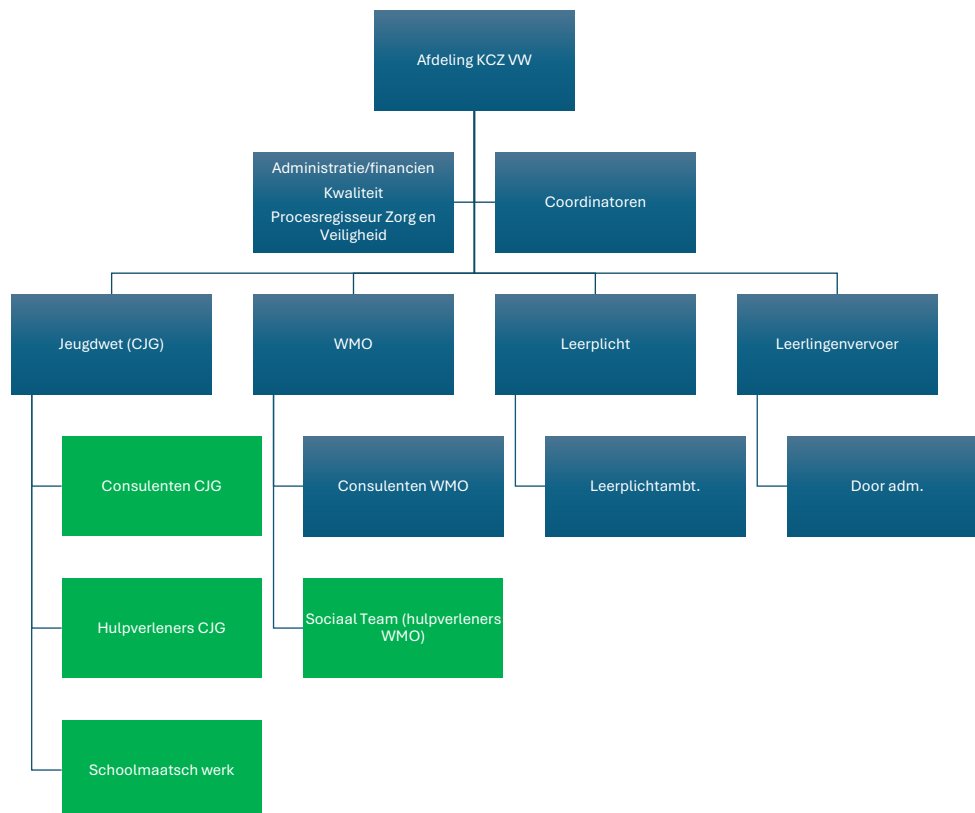
openbaar ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting; toegang via Veilig Thuis en Spoed Eisende Zorg.

Uit de praktijk van het CJG in Valkenswaard komt naar voren dat de toegang naar de jeugdhulp vaak niet via de gemeente verloopt. Een groot deel van de jeugdhulp wordt ingezet na verwijzingen door anderen dan de gemeentelijke toegang. Het gaat hierbij om wettelijke verwijzers zoals huisartsen, jeugdartsen en medische specialisten of om organisaties die de inzet van jeugdhulp kunnen bepalen, zoals gecertificeerde instellingen. De gemeente kan deze verwijzingen en bepalingen niet weigeren: de jeugdhulp moet worden ingezet en de gemeenten ontvangen de rekening. De gemeente wil veelal de verwijzingen ook niet weigeren omdat elke partij vanuit zijn eigen expertise naar beste inzicht verwijst en inwoners zelf de route kiezen die het beste bij hun past.

Organisatie CJG

Binnen de gemeentelijke organisatie valt het CJG onder de KCZ VW, wat staat voor Klantcontactcentrum Zorg Valkenswaard. De coördinatie van de afdeling ligt in handen van de coördinator Sociaal Team. Het organogram geeft een schets van de organisatie van de afdeling KCZ VW:

Organogram organisatie Klantcontactcentrum Zorg Valkenswaard

Teamformatie CJG Valkenswaard

Het team van CJG bestaat uit hulpverleners, consultants, een teamcoördinator en een part-time gedragswetenschapper. De taken van de medewerkers zijn onderscheiden naar hulpverleners en naar consultants, waarbij de consultants taken hebben in de toegang tot de hulpverlening. Deze consultants hebben de taak een zorgvuldige toegangsprocedure te doorlopen om de ondersteuningsvraag van de betrokkene, zijn behoeften en de gewenste resultaten helder te krijgen. De kwaliteit van dit onderzoek is belangrijk. Ook moet worden achterhaald wat betrokkene op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, of met hulp van zijn sociaal netwerk kan doen om de problematiek te verminderen of de situatie te verbeteren. In dit kader heeft het CJG een team consultants en een team hulpverleners.

Het CJG-team heeft de beschikking over 13,8 fte; voor de hulpverlening is 7,5 fte beschikbaar en men heeft 6,3 fte aan consultants. Het aantal consultants is in de afgelopen jaren toegenomen (van 4 naar 6 fte) vanwege de toename van (meer complexe) casussen en de langere wachtlijst. Deze formatie wordt, indien de hulpvraag niet verder toeneemt en indien iedere jeugdprofessional ook beschikbaar/inzetbaar is, door betrokkenen als voldoende omschreven.

Deze personele capaciteit wordt ingekocht bij drie ‘moederorganisaties’ in Brabant, te weten Combinatie Jeugdzorg, Lumens en MEE. De hulpverleners en consultants zijn formeel in dienst van deze organisaties en zijn bij de gemeente gedetacheerd²⁸. De teamleden hebben mede op grond hiervan ook verschillende (kennis)achtergronden en zijn ook deels werkzaam (geweest) vanuit de jeugdzorg dan wel de welzijnsorganisatie²⁹. In het team zijn verschillende competenties en achtergronden opgenomen en hebben medewerkers, ook met vergelijkbare werkzaamheden in het CJG-team, verschillende salarisschalen. In het CJG-team van Valkenswaard zijn, binnen het team hulpverleners, 5 hulpverleners gedetacheerd via Combinatie Jeugdzorg, 1 hulpverlener via Lumens en 1 hulpverlener via MEE (met name in geval van LVB-cliënten). De constructie met de moederorganisatie roept voor leidinggevenden soms de vraag op “waar medewerkers aan verbonden zijn” (aan de moederorganisatie of de gemeente). Het levert ook soms onduidelijkheden op over de verantwoordelijkheden, gezien verhoudingen van medewerker tot leidinggevenden van de moederorganisatie en teamleiding/coördinatie binnen de gemeentelijke organisatie.

Een van de (door)ontwikkelingen hierin is dat de gemeente plannen heeft om de consultants (die in de ‘Toegang’ werken) in dienst van de gemeente te nemen. De toegang tot ondersteuning wordt onder meer bij Jeugd nog te veel als ‘versnipperd’ ervaren, mede omdat men als gemeente zelf onvoldoende regie voert over deze functie. Het streven is per 1 januari 2026 de toegangsfunctie te laten vervullen door een medewerker die bij de gemeente in dienst is. Dit biedt de mogelijkheid in de toegang eenduidiger te werken.

---

²⁸ De organisaties leveren de volgende personele capaciteit: Combinatie Jeugdzorg 220 uur, Lumens 132 uur en MEE 80 uur.

²⁹ Dit betekent onder meer dat teamleden binnen het CJG, met dezelfde functies, op basis van verschillende Cao's werken en verschillende salarisschalen kennen.

Het CJG-team heeft in de afgelopen jaren met veel tijdelijke wisselingen en personeelsverloop te maken gekregen (het is een jong team, met onder meer veel zwangerschapsverloven en deels met medewerkers met relatief weinig ervaring in de jeugdzorg). Men heeft moeite om ervaren en deskundige jeugdhulpverleners op de arbeidsmarkt te vinden. Het team is inmiddels redelijk stabiel, maar er is in perioden sprake van achterstand (geweest) door de inwerkperiodes die invallende teamleden moeten doorlopen.

Thema's en expertiseopbouw

In de hulpverlening krijgen de jeugdprofessionals met uiteenlopende vragen te maken die onder meer betrekking hebben op echtscheidingszaken, somberheid bij jongeren, opvoedondersteuning, gedragsmatige problematiek en schooluitval; ook gaat het om Veilig Thuis meldingen.

Er is enige differentiatie naar expertise bij deze hulpvragen binnen het team, maar in het algemeen worden vragen door alle leden van het team hulpverleners opgepakt. De intervisie daarover vindt plaats binnen groepjes van het CJG-team, maar de meer omvangrijke en intensieve trainingen of cursussen worden door de moederorganisaties verzorgd. De jeugdprofessionals zien hierin de mogelijkheid en het voordeel om uit een in principe breed aanbod van cursussen, via de moederorganisaties, te kunnen kiezen.³⁰

De gemeente heeft in de subsidieovereenkomsten met 'de intensieve sturingsrelaties' (ISR, i.c. moederorganisaties) afgesproken dat deze organisaties verantwoordelijk zijn voor de scholing ten behoeve van de basiskennis/ deskundigheid van medewerkers, i.e. voor vakbekwame medewerkers. De gemeente heeft aangegeven dat zij voorziet in aanvullende scholing als het gaat om lokale ambities, zoals gespreksvaardigheden ten aanzien van normaliseren of doelen stellen (conform de C-DATE methodiek).

Bij het CJG-team in Valkenswaard wordt op gezette tijden ook de inhoudelijke ondersteuning gevraagd van een gedragswetenschapper (die afkomstig is van Combinatie Jeugdzorg). Deze gedragswetenschapper neemt deel aan (individuele en groeps-) overleggen voor vragen en ondersteuning bij zowel Toegang als Hulpverlening.

Wachlijsten en doorlooptijd

Indien een burger een hulpvraag heeft voor het CJG kan deze digitaal via de website een aanmelding doen. Daarop volgt een uitnodiging voor een gesprek, het opstellen van een plan (en daarna indienen van het plan door de betrokkene) en vervolgens een besluit. Door de toegangsmedewerker van het CJG wordt eerst een uitgebreide triage gedaan en van daaruit wordt geadviseerd welke vorm van ondersteuning het best passend is. De jeugdconsulent geeft bij een positief besluit opdracht om de afgesproken hulp in te zetten. Een van de oplossingsrichtingen is kortdurende ondersteuning van een professional vanuit het CJG zelf.

---

³⁰ Bij de expertise kan de SKJ-registratie ook een rol spelen. Deze registratie is niet voor alle jeugdprofessionals verplicht. De verplichting geldt alleen voor hbo- en wo-opgeleiden die werken in specifieke situaties.

Anders dan bij de Wmo 2015 staat in de Jeugdwet geen beschrijving van hoe de gemeente een aanvraag voor jeugdhulp moet afhandelen. In de Jeugdwet staat géén termijn voor het afhandelen van de aanvraag genoemd. Dan geldt automatisch de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Hierin staat dat de gemeente binnen een ‘redelijke’ termijn een aanvraag moet afhandelen en men beoordeelt acht weken als een redelijke termijn (de juridische reactietermijn). Mocht de gemeente meer tijd nodig hebben, dan moet zij dat zo snel mogelijk – maar wel binnen acht weken – laten weten dat zij meer tijd nodig heeft, waarom dat is en wanneer de gemeente alsnog een besluit gaat nemen. Juridisch gezien vormt het eerste verzoek van de aanvrager (de hulpvraag) als een aanvraag.

De juridische achttwekentermijn geldt dan voor de periode tussen datum registratie hulpvraag en datum beschikking. De gemeente heeft deze processen beoordeeld en ook gekeken naar de periode tussen datum registratie hulpvraag en de datum melding plan (datum verzending onderzoeksplan door gemeente aan cliënt; dit is ‘reactietermijn gemeente’). Het is vervolgens aan de cliënt om dit plan te retourneren; de gemeente heeft geen invloed op de snelheid waarin de cliënt het onderzoeksplan indient.

In het aanbod van het CJG is mede vanwege instabiliteit in de samenstelling en functioneren van het team in de voorgaande periode een wachtlijst ontstaan. In een RIB van oktober 2023 is aangegeven dat (in het voorjaar en zomer 2023) sprake was van “flinke wachtlijsten en lange doorlooptijden bij de gemeentelijke toegang”. De stand van zaken is najaar 2023 licht verbeterd, hetgeen ook zichtbaar is in de reactietijd op aanvragen voor jeugdhulp (zie tabel 5). In de analyse is naar de beide varianten in de reactietermijn op de jeugdhulpaanvraag gekeken, dat wil zeggen naar de eerste reactietermijn van de gemeente op de aanvraag (tabel 5) en de (juridische) reactietermijn zijnde de duur van de periode tussen de registratiedatum van de hulpvraag en de datum beschikking (zie tabel 6).

Tabel 5 Reactietermijnen gemeente Valkenswaard bij aanvragen jeugdhulp³¹

Aantal processen per jaar	2022		2023		2024	
0-8 weken	229	47%	302	52%	263	50%
8+ weken	262	53%	277	48%	265	50%
Totaal	491	100%	579	100%	528	100%
(geen data bekend)	115		118		139	

³¹ Bij een aantal processen per jaar zijn geen data bekend over de reactietermijn en deze zijn niet meegenomen in de berekening van de procentuele verdeling in de reactietermijnen. Voor de volledigheid is het aantal processen zonder aanvullende data wel benoemd in de onderste rij van de tabel.

Uit tabel 5 komt naar voren dat in de periode 2022-2024 op gemiddeld 50% van de hulpaanvragen binnen de reactietermijn van acht weken is gereageerd door de gemeente; in 50% van de gevallen gebeurde dit na 8 weken.

In de analyse is ook de (juridische) reactietermijn over de afgelopen drie jaren beoordeeld, zijnde de duur van de periode tussen de registratiedatum van de hulpvraag en de datum beschikking (zie tabel 6).

Tabel 6 Reactietermijnen juridisch gemeente Valkenswaard bij aanvragen jeugdhulp 2022-2024³²

Aantal processen per jaar	2022		2023		2024	
0-8 weken	668	67%	746	69%	692	70%
8+ weken	329	33%	342	31%	300	30%
Totaal	997	100%	1088	100%	992	100%
(geen data bekend)	5		55		102	

Uit tabel 6 komt naar voren dat in 2022 in een derde van de hulpaanvragen (33%) de gemeente niet binnen de juridische reactietermijn van acht weken heeft gereageerd; dit is in 2023 en 2024 licht afgenomen naar respectievelijk 31% en 30% (bij een afname van het totaal aantal processen tussen 2023 en 2024).

De wachtlijst geldt ook voor de doorverwijzingen naar de specialistische jeugdhulpverlening, hetgeen mede samenhangt met de verwijzingen door huisartsen, medisch specialisten en jeugdartsen. De hulpvraag is daarbij vaak complexer en duurder en de wachtlijst bij de aanbieders van specialistische hulpverlening is toegenomen.

Het streven van de gemeente is om het aantal verwijzingen naar de specialistische (jeugd)hulpverlening te verminderen. Dit dient onder meer plaats te vinden door het 'normaliseren' van hulpvragen en door deze 'af te bakenen'. Met 'normaliseren en afbakenen' bedoelt de gemeente dat zij duidelijk wil maken welke hulpvragen tot de verantwoordelijkheid van de gemeente horen (en welke niet). Het CJG zelf heeft hier slechts deels invloed op aangezien 61% van de verwijzingen naar de specialistische jeugdhulp door het CJG plaatsvindt en 39% via

³² Idem.

externe verwijzers (waaronder huisartsen en medisch specialisten; het betreft het aandeel 315-berichten in totaal aantal beschikte voorzieningen in 2024).

Meer aandacht voor vroegsignalering en preventie

In het streven meer inzet te plegen op preventie en vroegsignalering, is er meer samenwerking gezocht en deels gevonden met onder andere het onderwijs.

Vanuit de afdeling KCZ VW wordt in dit kader schoolmaatschappelijk werk ingezet op 5 van de 11 basisscholen in Valkenswaard. Het gaat om in totaal 20 uur door een teamlid van het CJG, waardoor voor ieder van deze basisscholen in principe 4 uur per week op de school zelf beschikbaar is. Het aanbod betreft ondersteuning bij lichte opvoedvragen en ondersteuning van de intern begeleiders (IB-ers) van de school. Men is hier 1,5 jaar geleden mee gestart, maar men maakt nu, na een periode waarin het heeft stilgelegen, een doorstart. Inmiddels is er ook op een vo-school in Valkenswaard een vergelijkbaar aanbod van het CJG-team, van 8 uur per week. Voor de scholen kan het CJG mogelijk een soort van 'sparringpartner' zijn in geval van bredere opvoedingsvragen die op scholen ontstaan.

Het CJG in Valkenswaard heeft positieve ervaringen met deze eerste zetten in preventie en vroegsignalering, maar het is nog onduidelijk of deze inzet in preventieve zin een bijdrage gaat leveren in het, op termijn, voorkomen of verminderen van de hulpvraag bij jongeren. Ofschoon deze aanpak inmiddels is verbeterd en verruimd, wordt het van belang geacht om de relaties met het onderwijs verder te versterken zodat ook andere scholen bij de aanpak worden betrokken.

In de preventie is het doel om ook meer wijkgericht te werken aangezien men verwacht daar meer 'vindplaatsgericht' te kunnen opereren. Deze vindplaatsen dienen deels nog te worden 'gecreëerd', hetgeen men aan de hand van pilots tracht te ontdekken. Deze aanpak bevindt zich nog in een pril stadium en vraagt, voor de aansluiting met de jeugd aanpak van het team, ook om een sterke(re) sociale basis binnen wijken.

De gemeente heeft op basis van subsidieovereenkomsten afspraken gemaakt met enkele organisaties over hun inspanningen uit in het voorliggend veld en het leveren van een bijdrage aan de toegang, i.c. het CJG/ Sociaal Team, door de inzet van medewerkers. Het streven is de inspanningen in het voorliggend veld tot een zo groot mogelijk bereik onder inwoners met een hulpvraag te laten leiden, hen zo goed mogelijk te helpen, met als (mogelijk) gevolg dat zij minder specialistische hulp nodig hebben. Binnen het thema 'Groeien' van het beleidskader sociaal domein gaat het om de volgende organisaties en bijdragen:

Schema 1 Bijdrage organisaties aan Toegang en aanpak voor jeugd Valkenswaard

Opgave	Organisatie	Inspanningen voorliggend veld	Organisatie	Bijdrage aan toegang
A) Groeien	Cordaad	Jongerenwerk	Lumens	Jeugdmaatschappelijk Werk
	Cordaad	Trainingen Jeugd (weerbaarheid, omgaan puber)	Combinatie JZ	Inzet jeugdhulpverleners en GZ-psycholoog
	Lumens	Trainingen Jeugd (Assertiviteit)	MEE	Clientondersteuning CJG
	GGzE	KOPP Trainingen en Baby Extra	Lumens, Combinatie JZ, MEE, GGD	Vroege inzet CJG-onderwijs-GGD*
	MEE, GGD	Inzet t.b.v. Kansrijke Start*	Lumens, Combinatie JZ	Inzet echtscheidingen*
	MEE	Onafhankelijke clientondersteuning Jeugd	Lumens, Combinatie JZ, MEE	Multi*
	MEE	Informeel ondersteuning Jeugd	MEE	Clientondersteuner Kansrijke Start
	GGD	Contracttaken 0-4/ 4-12		

3.5 Cliëntervaringen jeugdzorg Valkenswaard

De ervaringen van jongeren en ouders met het gemeentelijk aanbod van jeugdhulp/jeugdzorg wordt weergegeven op basis van de ondernomen cliëntervaringsonderzoeken (CEO). Vanaf 2016 zijn gemeenten vanuit de Jeugdwet verplicht om een CEO uit te (laten) voeren onder jeugdhulpcliënten. De Jeugdwet verwijst voor de grondslag hiervan naar de Wmo.

De doelgroep van deze CEO zijn jongeren (12-23 jaar) en ouders met kinderen (tot 18 jaar) die in het kader van de Jeugdwet gebruikmaken van hulp de gemeente. Zoals in de Jeugdwet omschreven kan het hierbij gaan om individuele voorzieningen, overige voorzieningen, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclasseringsmaatregelen.

De gemeente Valkenswaard heeft in voorgaande jaren ieder jaar een cliëntervaringsonderzoek (CEO) Jeugd laten uitvoeren. Deze hebben betrekking op en zijn beschikbaar over 2020, 2021, 2022 en 2023.

Het CEO richt zich op inwoners die een maatwerkvoorziening (onder meer) vanuit Jeugd hebben ontvangen³³. Ondersteuning vanuit de Jeugdwet richt zich op gezond en veilig opgroeien, groeien naar zelfstandigheid, voldoende zelfredzaam zijn en maatschappelijk participeren.

Een samenvatting van de CEO Jeugd wijst op de volgende hoofdresultaten en aandachtspunten voor 2023:

- driekwart van de respondenten geeft aan te weten waar ze moeten zijn met hun hulpvraag. Een kleine meerderheid van de respondenten (58%) vindt dat ze snel geholpen zijn en 93% geeft aan dat de medewerker hen serieus nam. Respondenten geven derhalve

³³ Cliëntervaringsonderzoek Wmo en Jeugd 2022 gemeente Valkenswaard, augustus 2023.

vaak aan dat ze lang moeten wachten voordat ze geholpen worden, maar ervaren een hoge mate van deskundigheid en voelen zich serieus genomen;

- op de vraag of er in het gesprek samen naar een oplossing is gezocht reageert 78% van de respondenten positief. Verder zijn ze zeer tevreden over de manier waarop er is geluisterd (88%) en over de professional (92%) met wie het gesprek is gevoerd. Van de respondenten geeft 85% van de ouders en 70% van de jeugdigen aan tevreden te zijn met de gekozen oplossing;
- een ruime meerderheid van zowel ouders als jeugdige respondenten (gemiddeld 80%) geeft aan dat de ondersteuning bijdraagt aan de zelfredzaamheid;
- de jeugdige respondent is in de meeste gevallen (55%) zelf niet bij het gesprek aanwezig. Op grond van de Jeugdwet is het verplicht de jeugdige vanaf 12 jaar te betrekken bij het onderzoek en het in beeld brengen van de hulpvraag, Dit behoeft aandacht.

De uitkomsten van de CEO 2023 leidden tot de volgende aandachtspunten:

- er is een streven de zichtbaarheid en bereikbaarheid van het CJG te vergroten; in de aanpak betreft het de 'doorontwikkeling van de toegang';
- er is een streven de aanpak van de wachtlijst effectiever te maken zodat inwoners met een hulpvraag sneller worden geholpen;
- de jeugdigen zelf dienen actief bij het onderzoek naar jeugdhulp te worden betrokken zodat ze inspraak en invloed hebben op belangrijke beslissingen tijdens het indicatieproces;
- de CEO als meetinstrument dient verder ontwikkeld te worden zodat de betrouwbaarheid van de uitkomst groter wordt en het aantal deelnemende respondenten toeneemt.

In het algemeen zijn de ervaringen van cliënten met de jeugdhulp via het CJG derhalve over het algemeen positief, maar er zijn ook verbeterpunten. Dit geldt onder meer voor de zichtbaarheid en bereikbaarheid van het CJG en voor de wachttijden voor cliënten.

4 Conclusies en aanbevelingen jeugdhulp Valkenswaard

Het onderzoek naar de ontwikkeling en stand van zaken in beleid en uitvoering van de jeugdhulp in de gemeente Valkenswaard en de mogelijke leerpunten die hieruit getrokken kunnen worden, leidt tot de volgende hoofdconclusies en aanbevelingen.

4.1 Conclusies

De hoofdconclusies richten zich met name op het beroep dat op jeugdhulp en jeugdzorg in Valkenswaard wordt gedaan, het beleid dat in dit kader lokaal wordt gevoerd en de wijze waarop de jeugdhulp is georganiseerd en wordt uitgevoerd. Daarbij komen ook knelpunten en gekozen oplossingen aan de orde.

Beroep op jeugdhulp

- het aandeel kinderen dat in Valkenswaard een beroep op de jeugdhulp heeft gedaan, is de afgelopen jaren relatief sterk gestegen en dit gebruik van jeugdhulp in Valkenswaard is in vergelijking met de regio relatief hoog;
- het gaat naast een toename van het aantal jeugdigen met een indicatie voor jeugdzorg, ook om een stijging in duur en intensiteit van een aantal jeugdzorgtrajecten.

Financiën jeugdhulp

- de kosten van de gemeente Valkenswaard voor jeugdhulp/jeugdzorg zijn in de periode 2021-2023 toegenomen van 5,2 miljoen naar 6,3 miljoen euro;
- de gemiddelde kosten van de gemeente voor jeugdhulp en jeugdzorg (per 1000 inwoners) zijn gemiddeld (bij vergelijking met andere A2 gemeenten).

Lokaal beleid jeugdhulp

- het lokaal beleid voor jeugdhulp is verwoord binnen het bredere beleidskader voor het sociaal domein; daartoe is het Beleidskader Sociaal Domein Valkenswaard 2019 – 2022 opgesteld, gevolgd door het Beleidskader Sociaal Domein Valkenswaard 2024 – 2027. Er is geen formeel beleidskader voor 2023 opgesteld;
- in het huidige beleidskader wordt geanticipeerd op de noodzaak van een integrale en verbrede aanpak, het formuleren van concrete doelen en de realisatie van één toegangslotet; ook zijn er inhoudelijke verwijzingen naar de Hervormingsagenda;
- er zijn doelen en subdoelen voor de jeugd geformuleerd met gewenste richtingen, zonder nadere concretisering in te behalen cijfers;
- er wordt een eerste vertaling gemaakt voor het verbeteren van de mentale gezondheid van de jeugd vanuit het onderwijs in concrete aanpakken.

Organisatie en uitvoering jeugdhulp

- de hulp aan jeugdigen wordt door het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) gecoördineerd en uitgevoerd; het CJG-team heeft de beschikking over 13,8 fte voor de toegang (door consulenten) en hulpverlening;
- het jeugdteam kende veel personeelsverloop, maar is inmiddels redelijk stabiel;
- het team is vaak niet in staat tijdig op hulpvragen van ouders en jongeren te reageren; in de helft van de aanvragen (50%) wordt niet binnen acht weken gereageerd door de gemeente, circa 30% van de aanvragen wordt buiten de juridische reactietermijn afgehandeld;
- er zijn initiatieven om vanuit het CJG meer aandacht te geven aan preventie en vroegsignalering; er zijn relaties uitgebouwd met het onderwijs (basisscholen) en de eerste zetten zijn gedaan om via 'pilots' vindplaatsgericht in/met de wijken te gaan werken. Binnen het thema 'Groeien' van het beleidskader sociaal domein worden organisaties in het voorliggend veld meer expliciet benaderd voor samenwerking.

4.2 Aanbevelingen

De conclusies leiden tot enkele **aanbevelingen** voor de toekomstige vormgeving en aanpak van de jeugdhulp in de gemeente Valkenswaard. In de aanbevelingen is er een onderscheid naar aanbevelingen die betrekking hebben op de organisatorische invulling van de taken van het jeugdteam en aanbevelingen die meer een kader geven voor de hoofdlijnen van het beleid, i.c. de toekomstige inkadering van de jeugdhulp.

De rekenkamer komt tot de volgende aanbevelingen:

Aan de gemeenteraad

Aanbeveling 1

Het aanbod van de gemeentelijke jeugdhulp in Valkenswaard vraagt om een meer expliciete beleidsinkadering:

- het beleidskader vanuit het sociaal domein biedt te weinig richting aan het thema 'jeugdhulp'; de rekenkamer beveelt aan, conform de kaders van de Jeugdwet, een specifiek beleidsplan voor de jeugd op te stellen waarin expliciet een aanpak voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg wordt verwoord.

Aanbeveling 2

Er is behoefte aan een beleidsmatige en praktische sturing in het aanbod van de jeugdhulp:

- het heeft in voorgaande jaren aan een gericht uitvoeringsprogramma voor de inzet en uitvoering van de gemeentelijke jeugdhulp ontbroken; de rekenkamer beveelt aan om een uitvoeringsprogramma Jeugd op te stellen en hierin ook de voortgang te volgen aan de hand van een uitvoeringsmonitor.

Aanbeveling 3

Het wordt aanbevolen de samenwerking tussen jeugdhulp en het voorliggend veld verder te ontwikkelen (dit kan in het beleidsplan en uitvoeringsprogramma worden opgenomen):

- een sterkere beleidsmatige verbinding tussen jeugdhulp en de bredere initiatieven voor jeugd (waaronder ook GALA-aanpak) geeft ruimte aan een meer integrale aanpak binnen het jeugdbeleid;
- de preventieve aanpak dient versterkt te worden door de initiatieven binnen het onderwijs (zorg in onderwijstijd) te verbinden met de jeugdhulp.

Aan het college

Aanbeveling 4

Het wordt aanbevolen de rol en taak van de jeugdhulp binnen het CJG verder te versterken. De basis voor de jeugdhulp dient verder verbreed te worden. Dit heeft betrekking op de regie, structuur, deskundigheid en samenwerking binnen de lokale jeugdhulp:

- het wordt aanbevolen het functioneren en hulpverleningsaanbod van het jeugdteam te versterken door deze onder een eenduidige gemeentelijke regie te brengen; het in dienst nemen van de jeugdprofessionals binnen de gemeente zal hieraan bijdragen en wordt hiertoe aanbevolen;
- om de regiefunctie van de gemeente te versterken en de toegang te verbeteren wordt aanbevolen om één loket te organiseren en het team hierop af te stemmen;
- de deskundigheid en professionaliteit van de hulpverleners verdient meer aandacht door het aanbod van opleidingstrajecten, gericht op de basiskennis van de Jeugdwet als op de inhoud van specifieke hulpverleningstrajecten; een structurele inzet van gedragswetenschappelijke deskundigheid is hierbij aan te bevelen;
- samenwerking met de jeugdteams in de A2 gemeenten biedt een mogelijkheid beter te anticiperen op de vraag naar jeugdhulp en op de gewenste inhoudelijke kennis door bundeling van inhoudelijke capaciteit.

Aanbeveling 5

Het wordt aanbevolen meer en helder zicht te krijgen op de ervaringen van cliënten, niet alleen in de geboden hulp maar ook met de Toegang:

- de door de gemeente verrichte onderzoeken naar de cliëntervaringen over de aangeboden jeugdhulp zijn over het algemeen positief, maar de CEO zelf heeft als instrument aandacht nodig om de betrouwbaarheid van de meting van de cliëntervaring te vergroten. Aanbevolen wordt om de cliëntervaringsonderzoeken zowel representatief als aselekt te laten zijn en vaker en efficiënter te laten plaatsvinden;
- de CEO dient samen met de monitoring ook een basis te zijn om de taakuitvoering in de jeugdhulp te verbeteren. Zo wijzen aanvullende data op het belang van een verdere vermindering van de wachttijden (i.c. reactietermijn op de aanvragen van cliënten) en verbetering van de zichtbaarheid en bereikbaarheid van het jeugdteam.

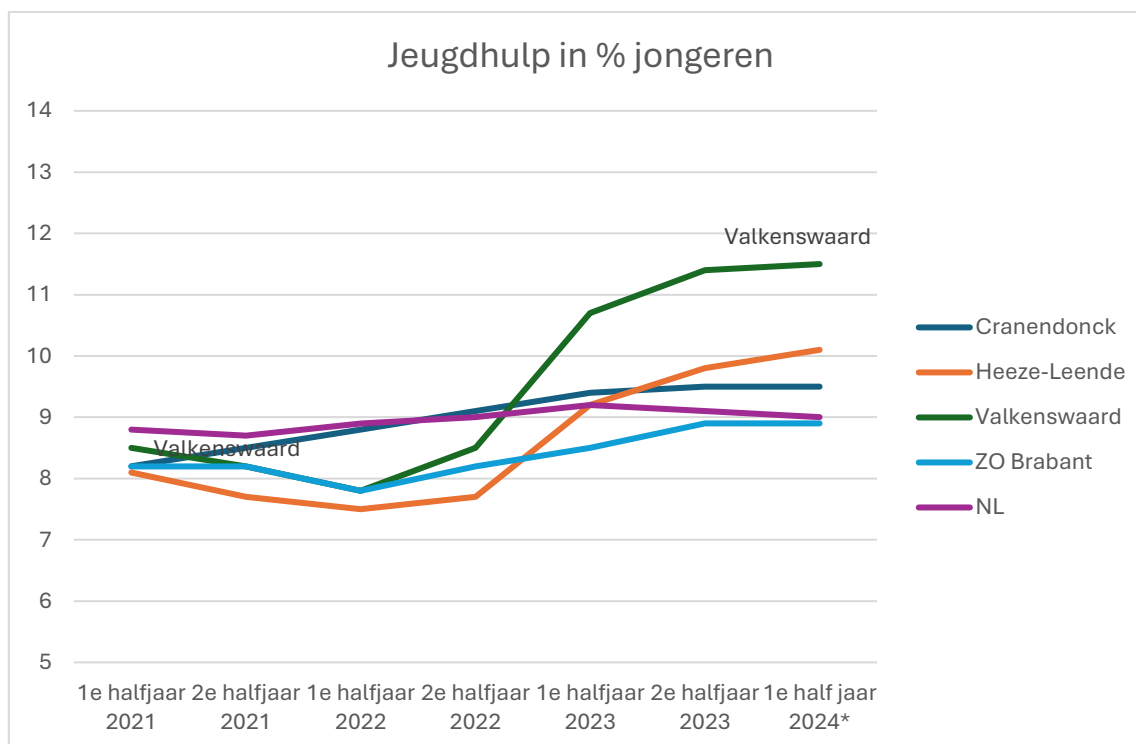
Bijlage 1 Jeugdhulp Valkenswaard; enkele kerncijfers A2 gemeenten

Tabel 6 Kerncijfers Jeugdhulp A2 gemeenten, ZO Brabant en NL
in % van jongeren 2021 - 1^e halfjaar 2024³⁴

Jeugdhulp %	Cranendonck	Heeze-Leende	Valkenswaard	ZO Brabant	NL
1e halfjaar 2021	8,2	8,1	8,5	8,2	8,8
2e halfjaar 2021	8,5	7,7	8,2	8,2	8,7
1e halfjaar 2022	8,8	7,5	7,8	7,8	8,9
2e halfjaar 2022	9,1	7,7	8,5	8,2	9,0
1e halfjaar 2023	9,4	9,2	10,7	8,5	9,2
2e halfjaar 2023	9,5	9,8	11,4	8,9	9,1
1e half jaar 2024*	9,5	10,1	11,5	8,9	9,0

In grafische vorm verkrijgen we dit beeld:

Grafiek 5 Kerncijfers Jeugdhulp A2 gemeenten, ZO Brabant en NL
in % van jongeren 2021 - 1^e halfjaar 2024

³⁴ Bron: CBS, 2024. Cijfers 1^e helft 2024 zijn voorlopige cijfers van het CBS.

Bijlage 2 Gemeentelijke kosten jeugdzorg A2 gemeenten

Tabel 7 Gemeentelijke kosten jeugdzorg A2 gemeenten, 2023 (x 1000 euro)³⁵

Vormen van jeugdzorg	Gemeente	Begrote kosten	Gerealiseerde kosten	Begrote kosten per 1 000 inwoners	Gerealiseerde kosten per 1 000 inwoners
Totaal jeugdzorg	Cranendonck	4.321	5.644	207	270
Totaal jeugdzorg	Heeze-Leende	2.987	2.844	179	171
Totaal jeugdzorg	Valkenswaard	5.637	6.334	178	200
Totaal jeugdhulp	Cranendonck	4.067	5.315	195	254
Totaal jeugdhulp	Heeze-Leende	2.836	2.727	170	164
Totaal jeugdhulp	Valkenswaard	5.040	5.810	159	184

---

³⁵ Bron: CBS, 2024.

Bijlage 3 Bronnenlijst Jeugdhulp Valkenswaard

Blanken, M. (2024). The logic behind a cohesive youth care system: Understanding the design, integration and dynamics of complex child service networks

BMC, Cliëntervaringsonderzoek Jeugd Gemeente Valkenswaard, juni 2021

BMC, Beleidsevaluatie sociaal domein Valkenswaard, Sturing in woelige wateren, 13 februari 2023

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Achtergrondkenmerken van jongeren met jeugdzorg, oktober 2023; <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2023/achtergrondkenmerken-van-jongeren-met-jeugdzorg>

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Jaarrapport 2024 Landelijke Jeugdmonitor

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), kerncijfers over jeugdzorg, StatLine, maart 2025

Gemeente Valkenswaard, Beleidskader Sociaal Domein 2019-2022, Groeien, meedoen en thuiskomen, 2019

Gemeente Valkenswaard, RIB Organisatie inkoop Jeugdhulp 2022 e.v., 18 mei 2021

Gemeente Valkenswaard, Verordening jeugdhulp gemeente Valkenswaard 2022, 16 december 2021

Gemeente Valkenswaard, Nadere regels Jeugdhulp gemeente Valkenswaard 2022, 16 december 2021

Gemeente Valkenswaard, Themabijeenkomst Sociaal Domein, 17 februari 2022

Gemeente Valkenswaard, Cliëntervaringsonderzoek Jeugdwet 2021, april 2022

Gemeente Valkenswaard, RIB CEO Ervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd 2021 over 2020, 19 april 2022

Gemeente Valkenswaard, Ervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd over het jaar 2021, juni 2022

Gemeente Valkenswaard, RIB CEO Ervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd 2021, 19 juli 2022

Gemeente Valkenswaard, Cliëntervaringsonderzoek Wmo en jeugd 2022, augustus 2023

Gemeente Valkenswaard, RIB CEO Ervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd 2022, 26 september 2023

Gemeente Valkenswaard, RIB Stand van zaken wachtlijsten Jeugdhulp, 3 oktober 2023

Gemeente Valkenswaard, RIB Gebruik jeugdzorg 2023, voorjaar 2024 (niet gedateerd; kenmerk 2024-482648)

Gemeente Valkenswaard, Cliëntervaringsonderzoek 2023 Wmo en Jeugd, 14 augustus 2024

Gemeente Valkenswaard, RIB CEO Ervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd 2023, 26 november 2024

Gemeente Valkenswaard, RIB Verdeelwijze incidentele middelen jeugdzorg 2022, 30 juni 2021

Gemeente Valkenswaard, Monitor sociaal domein Valkenswaard, vervolgmeting januari 2022

Gemeente Valkenswaard, RIB Governance Samen voor Jeugd, 12 juli 2022

Gemeente Valkenswaard, Memo aanvullende voorwaarden Intensieve Sturingsrelaties Valkenswaard, 2022

Gemeente Valkenswaard, Raadsvoorstel actualisatie beleidskader Sociaal Domein, 6 juli 2023

Gemeente Valkenswaard, Plan van Aanpak actualisatie beleidskader Sociaal Domein, 2023

Gemeente Valkenswaard, Resultaten Sociaal Domein 2019-2022, 2023

Gemeente Valkenswaard, RIB Voortgang ontwikkelopgaven Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026 Samen voor de Jeugd, 19 december 2023

Gemeente Valkenswaard, Raadsvoorstel vaststellen beleidskader Sociaal Domein 2024-2027, Samen zorgen wij voor Valkenswaard, met oog voor iedereen, 21 maart 2024

Gemeente Valkenswaard, Beleidskader Sociaal Domein Valkenswaard 2024 – 2027, Samen zorgen wij voor Valkenswaard, met oog voor iedereen, 2024

Gemeente Valkenswaard, Cliëntervaringsonderzoek 2023 Wmo en Jeugd, 14 augustus 2024

GGD Brabant-Zuidoost (2022). Coronagezondheidsmonitor Jeugd 2021. Gemeenteprofiel sub-regio A2 gemeenten, juni 2022

GGD Brabant-Zuidoost (2025). Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2024.
<https://www.ggdbzo.nl/nieuws/blijvende-zorgen-over-mentale-gezondheid-en-leefstijl-jongvolwassenen-in-zuidoost-brabant/>

Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028, 20 juni 2023.

Inspectie Justitie en Veiligheid en Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Toezicht jeugdbeschermingsketen, brief aan minister voor Rechtsbescherming en staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, september 2022

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), Rapport - De centrale rol van lokale teams in de jeugdhulpketen. Wat goed gaat, wat beter kan en waar de lokale teams staan in relatie tot het Toekomstscenario en de Hervormingsagenda, juni 2023.

Jeugdautoriteit, De Stand van de Jeugdzorg, oktober 2024.

Kamerstukken II 2023/24, 36546, 2. Ministerie van VWS, Aanbieding ontwerpbesluit Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (brief van de staatssecretaris), 20 december 2024

Regio Jeugdzorg Zuidoost-Brabant, Position paper Samen voor Jeugd 2020

Regio Jeugdzorg Zuidoost-Brabant, Uitgangspunten Regiovisie bovenregionale samenwerking, 2021

Regio Jeugdzorg Zuidoost-Brabant, Transformatieplan jeugdhulp Samen voor Jeugd 2022 – 2025, In beweging naar meer maatwerk, samenhang en professionele ruimte, 2022

Regio Jeugdzorg Zuidoost-Brabant, Jaaroverzicht 2023, Realisatieoverzicht en verslag Werkplan 21voordeJeugd 2023

Regio Jeugdzorg Zuidoost-Brabant, Samenwerkingsovereenkomst Samen voor Jeugd, 2022

Regio Jeugdzorg Zuidoost-Brabant, Dienstverlenings- en samenwerkingsovereenkomst 21 gemeenten Zuidoost-Brabant Inzake jeugdbescherming & jeugdreclassering, veilig thuis, crisis interventie team, coördinatie crisishulp en Jeugdzorgplus', januari 2024

Regio Jeugdzorg Zuidoost-Brabant, Regiovisie Samen voor Jeugd, jeugdhulp 2023-2026, 2023

Rodriguez Rivas-Stellaard, S. D. (2023). Boemerangbeleid: Over aanhoudende tragiek in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid

VNG (2024). Richtinggevend kader. Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening. Den Haag, maart 2024